

Монгол улсын Ерөнхий сайдтай Архангай аймгийн Засаг дарга

Т.Цэдэндамбаагийн байгуулсан Батламжийн биелэлт

1, Монгол улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх талаар

Тус аймаг Монгол улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг амжилттай хэрэгжүүлэхийн тулд аймаг, сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон төрийн байгууллагуудын жилийн ажлын төлөвлөгөөнд холбогдох заалтыг харьяаллын дагуу тусган гүйцэтгэлд хяналт тавин ажиллаж байна. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөнд тусгагдсан 171 заалтыг хяналтанд авч биелэлтийг тооцон үзэхэд өнгөрсөн жилийн гүйцэтгэл 56,0 хувьтай байна. Хөтөлбөрт тусгасан арга хэмжээ бүрийн гүйцэтгэлийн биелэлтийг хавсралтаар дэлгэрэнгүй гаргасан.

2.Монгол улсын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх

Аймгийн Засаг дарга бүрэн эрхийнхээ дагуу нутаг дэвсгэрийн хүрээнд дагаж мөрдөх ажлын зохион байгуулалт шийдвэрлэлийн 446 захирамжийг Монгол улсын хууль тогтоомжод нийцүүлэн гаргасан. Уг шийдвэрүүд нь хууль эрхийн үндэслэлийг хангасан тул ХЗДХЯ болон Ерөнхий сайдын зүгээс өөрчлөх, хүчингүй болгох тохиолдол гараагүй болно. Аймгийн ЗДТГ-ын хууль тогтоомжийн бүртгэл лавлагааны санд 2531 эрх зүйн акт байгаа бөгөөд иргэд,байгууллага, аж ахуйн нэгжид 540 төрлийн хууль эрхийн мэдээлэл, лавлагаа өгч үйлчилсэн.

3.Хүнд суртал чирэгдлээс ангижрах

Төрийн үйлчилгээний байгууллагуудын үйл ажиллагааг хөнгөн шуурхай болгох, ард иргэдэд чирэгдэлгүй үйлчлүүлэх үүднээс Швейцарийн хөгжлийн агентлагийн санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр Хүний эрхийн судалгааны төвтэй хамтран “Нэг цонх-ны үйлчилгээг 2009 оны 7 дугаар сараас нээн ажиллуулж байна.”Нэг цонх “-ны үйлчилгээний байрыг засварлаж тохижуулахад орон нутгийн төсвөөс 7.0 сая төгрөг зарцууллаа.

Энэхүү “Нэг цонх” -оор өдөрт дунджаар 80 иргэнд нийгмийн халамж, иргэний бүртгэл мэдээлэл, нийгмийн даатгал, газрын харилцааны чиглэлээр төрийн үйлчилгээг хүргэж банк, нотариат зэрэг хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж иргэдэд үйлчилж байна.

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, хүнд суртал чирэгдлийг арилгах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулах орон нутаг дахь төрийн бус байгууллагын сүлжээтэй хамтран ажиллах ажлыг аймгийн Засаг даргын Тамгын Газрын Хууль зүйн хэлтсийн эрх зүйн сургалт, сурталчилгаа хариуцсан ажилтны ажлын байрны тодорхойлолтод тусган хариуцуулав.

Аймаг, сумдын Засаг даргын Тамгын Газар, Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний хэрэгжүүлэгч агентлагийн төрийн захиргааны албан хаагчдын ажлын байрны тодорхойлолт болон үр дүнгийн гэрээнд төрийн албан хаагчийн ёс зүйг чанд сахиж

ажиллахыг тусгайд нь нэг заалт болгон оруулж 2009 оны гэрээ дүгнэхдээ харгалзан тооцов.

Төрийн албаны тухай хууль, дотоод журам зөрчсөн, ажлын сахилга бат алдаж хариуцлага сулруулсан, үүрэг даалгавар биелүүлээгүй ажилтнуудтай хууль тогтоомжоор олгогдсон эрх хэмжээний хүрээнд шат шатандаа хариуцлага тооцож байна. 2009 онд аймгийн Засаг даргын захирамжаар 4, сумдын Засаг дарга нарын захирамжаар 30 гаруй, аймгийн ЗДТГ-ын даргын тушаалаар 3, сумдын Засаг даргын Тамгын Газрын даргын тушаалаар 16 албан хаагчид сахилгын шийтгэл ногдуулан хариуцлага тооцсон.

Аймаг, сумдын Засаг даргын Тамгын Газар, агентлаг, хууль хяналтын болон төрийн үйлчилгээний байгууллагууд өөрийн үйл ажиллагааны чиг үүрэг, иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээ, журам, заавар, бүрдүүлэх бичиг баримтын жагсаалт, болон хийж буй ажлынхаа явцын талаар мэдээллийн самбарт тавьж иргэдийг мэдээлэл авах боломжоор ханган, үйлчлүүлэгчиддээ тайлангаа тавьж хэлэлцүүлэн, “Нээлттэй хаалганы өдөр” зохиож иргэдийн санал бодлыг сонсож түүний мөрөөр ажил зохиож хариу мэдээлэх зэргээр төр иргэдийн холбоо, харилцан итгэлцлийг бэхжүүлэх нээлттэй байдлыг хангахад чиглэсэн олон арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байна.

Төсвийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах ажлыг хуулийн дагуу тендер зарлан гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж ажлын үр дүнг иргэдэд мэдээлж байна. 2009 онд улсын төсвийн хөрөнгөөр 14 объектод тендер зарлан 1,9 тэрбум төгрөгийн, зээл тусламжийн хөрөнгөөр 4 объектод 149,3 сая төгрөгийн барилга угсралтын болон барилга засвар, тэжээлийн агуулах, халуун ус барих, худаг гаргах ажлууд хийгдэв.

Төсвийн хөрөнгийн зарцуулалттай холбогдуулан аймгийн Аудитын газар улсын болон орон нутгийн төсвийн 66 байгууллагын 2008 оны санхүүгийн тайланд аудит хийж төсвийн хөрөнгийн зарцуулалттай холбоотой 17,1 сая, бүртгэл тайлантай холбоотой 320,1 сая төгрөгийн зөрчил илэрснийг аудитын явцад залруулсан. 2009 онд төсвийн хөрөнгийн зарцуулалтын талаар мэдээлэл “Архангайн амьдрал” сонинд 4 удаа нийтлэгдсэн. Аймгийн ИТХ-ын 5-р хуралдаанаар хэлэлцсэн аймгийн Аудитын газрын тайланд орон нутгийн төсвийн хөрөнгийн бүрдүүлэлт зарцуулалтын байдалд хийсэн хяналт шалгалтаар илэрсэн төлбөр, зөрчил, дутагдлууд тодорхой тусгагдаж нийтэд мэдээлэгдсэн.

Аймгийн ИТХТ-ийн тогтоолоор “Төсвийн хөрөнгийн зарцуулалт, түүний үр ашгийн байдалд шалгалт хийх ажлын хэсэг” байгуулж Өндөр-Улаан, Цэцэрлэг, Цэнхэр сумдын Засаг даргын Тамгын Газар, Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, сургууль, цэцэрлэг, хүн эмнэлэг, аймгийн Эрүүл мэндийн газар, Боловсрол, соёлын газруудад шалгалт хийлгүүлэв. Аймгийн ИТХТ-ийн хуралдаанаар “Орон нутгийн төсвийн нөөцийн болон замын сан, хөрөнгө оруулалтын сангийн хуваарилалтын байдал” орон нутгийн болон улсын төсвийн байгууллагуудын 2008 оны жилийн эцсийн санхүүгийн нэгдсэн тайланд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын дүн”-г хэлэлцэн цаашид ажиллах ажлын чиглэл гаргаж мөрдүүлэв.

Шийдвэр гаргах түвшинд иргэд, иргэний нийгмийн оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор аймгийн ИТХТ-ийн шийдвэрээр аймгийн ИТХ-ын дэргэд “Иргэдтэй харилцах танхим” нээн ажиллуулж байна.

4, Аймгийн эдийн засаг, санхүүгийн чадавхийг сайжруулж, төсвийн сахилгыг сахих

Архангай аймаг 2009 онд орон нутгийн төсвийн орлогоор 2760,7 сая төгрөг төвлөрүүлэхээр төлөвлөснөөс 2838,5 сая төгрөг төвлөрүүлж төлөвлөгөөг 102,8 хувиар биелүүллээ.

Орлогын зүйлчлэлээр авч үзэхэд цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын албан татвар 280,2 сая, орлогыг тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил үйлчилгээ эрхлэгч иргэний татвар 7,5 сая, үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар 11,0 сая, авто тээвэр өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар 11,8 сая, ойгоос түлээ мод бэлтгэж ашигласны төлбөр 33,2 сая, төсөвт байгууллагын өөрийн орлого 23,6 сая, хүү торгуулийн орлого 50,6 сая төгрөгөөр тус тус давж биеллээ.

Харин ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр 295,6 төгрөгөөр, газрын төлбөрийн орлого 21,1 сая төгрөгөөр, ус ашигласны төлбөр 36,3 сая төгрөгөөр тасарсан. Төсвийн зарлагын гүйцэтгэл 3791,8 сая төгрөг буюу 97,9 хувьтай байна. Төсвийн гүйцэтгэлийг нийт зардалд эзлэх төсвийн зардлын хувийн жингээр авч үзвэл 59,2 хувийг цалин шимтгэлд, 4,1 хувийг мал эмнэлгийн үйлчилгээний хөлсөнд, 3,9 хувийг тэтгэмж урамшуулалд, 1,1 хувийг замын санд, 31,7 хувийг бусад бараа үйлчилгээний зардалд зарцуулсан байна.

Оны эцэст аймгийн дүнгээр орон нутгийн төсвийн байгууллагад 64,3 сая төгрөгийн өр, 74,4 сая төгрөгийн авлага гарсан. Өрийн 77,7 хувь нь буюу 50 сая төгрөг нь Сангийн яаманд төлөх өвс тэжээлийн үнийн урт хугацааны өр, 22,2 хувь буюу 14,3 сая нь түлш шатахууны үнийн өсөлт болон бусад зардлаас хамааралтай юм.

Улсын төсвийн урсгал санхүүжилтээр 17922,6 сая, төсөвт байгууллагуудын өөрийн орлогоор 235,8 сая, тусламжийн орлогоор 61,2 сая нийт 19338,3 сая төгрөгийн санхүүжилт хийгдэж, 19238,5 сая төгрөг зарцууллаа.

Тус аймагт 1,072,4 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын зардал батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 1032,9 сая төгрөгийн санхүүжилт хийгдэж 39,5 сая төгрөг сангийн яаманд буцаан төвлөрсөн. Хөрөнгө оруулалтаар шинээр буюу засвар хийгдсэн 12 объектийг улсын болон техникийн комисс хүлээн авч ашиглалтанд өгсөн.

5. Эдийн засаг нийгмийн бодит өсөлтийг хангаж, соёл, боловсрол, эрүүл мэндийн хөгжлийг хангах

Тайлант хугацаанд нийгмийн хамгааллын салбарын үйл ажиллагаа хэвийн явагдаж тавьсан зорилтоо хэрэгжүүлж ажиллаа. 2009-2010 оны хичээлийн жилд цэцэрлэгийн насны хүүхдийн 45 хувь нь цэцэрлэгт хамрагдаж СӨБ-ын бусад хэлбэрийн хувилбарт сургалтанд 30 хувь нь буюу нийт хүүхдийн 75 % нь сургуулийн өмнөх боловсролын сургалтанд хамрагдлаа. Мөн хичээлийн жилд 9-с дээш насны 611 суралцагч дүйцсэн хөтөлбөрт

хамрагдан суралцаж байна.Сургууль соёлын байгууллагын орчныг сайжруулах үйл ажиллагааны үр нөлөөг дээшлүүлэхэд чиглэсэн томоохон хөрөнгө оруулалтыг хийж Тариат,Өлзийт сумын хичээлийн байр, Цэцэрлэг, Эрдэнэбулган сумын хүүхдийн цэцэрлэг, Өгийнуур сумын спорт заал, Цэнхэр сумын дотуур байр, Цахир сумын соёлын төвийн барилгуудыг шинээр барих болон их засварын ажил гүйцэтгэлээ.

Эрүүл мэндийн үйлчилгээг чанаржуулах, эмнэлгийн байгууллагыг бэхжүүлэн аймгийн төвд хүүхдийн төрөлжсөн эмнэлэг, халдвартын эмнэлгийг шинээр барьж ашиглалтанд оруулан эмчилгээ оношлогооны шаардагдах багаж тоног төхөөрөмжөөр хангах ажлууд хийж тодорхой үр дүнд хүрээд байна.Тухайлбал 0-15 насны хүүхдийн эндэгдэл 8, 0-1 насны хүүхдийн эндэгдэл 5-р буурч 1000 амьд төрөлтөнд 23,1 промилль хүрч өнгөрсөн оныхоос 4 промилээр буурлаа.Өнгөрсөн онд 1553 эх төрсөн нь өмнөх оныхоос 45-р нэмэгдэж,амьгүй төрөлт 3 тохиолдлоор буурсан.

Иргэдийн нийгмийн хамгааллын хүртээмжийг дээшлүүлэх, ядуурлыг бууруулах талаар төсвийн болон төсөл хөтөлбөрийн хөрөнгө оруулалтыг чиглүүлж ажилласан. Сум тус бүрт амьжиргааны түвшинг ахиулж ядуурлаас гаргах өрхийн тоог тогтоон өгч тэднийг орлого олох нийтийг хамрасан ажилд хамруулах, мэргэжил олгох сургалтанд суулгах, зээл тусламжинд хамруулах арга хэмжээ авснаар 232 өрхийн амьжиргаанд ахиц гарлаа. Ажилгүй мэргэжилгүй 497 иргэн, залуучуудад барилгын засварчин, гагнуурчин, сантехникч, талх нарийн боовчин, оёдолчин зэрэг мэргэжлээр сургалт зохион байгуулж 52,2 сая төгрөг зарцууллаа.

Өнгөрсөн онд 1614 ажлын байр шинээр бий болгосон нь өмнөх оныхоос 311-р нэмэгдсэн.

6, Нийгмийн дэг журмыг хангаж, гэмт хэрэг ,архидан согтуурахтай тэмцэх

Иргэдийн хууль эрхийн мэдлэгийг дээшлүүлж гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр сурталчилгааны материал боловсруулан 3310 хүнийг хамруулан яриа таниулга хийж 2870 ширхэг санамж, сэрэмжлүүлэг, зөвлөмж тараасан.

Аймгийн хэмжээнд 2009 онд 431 гэмт хэрэг бүртгэгдсэний 132 нь хүний амь бие,эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, 217 нь өмчлөх эрхийн эсрэг хэрэг гарчээ. Нийт хэргийн гаралт өмнөх оныхоос 95-р буурсан. Цагдаагийн байгууллагын ажиллах нөхцөлийг сайжруулах, орон нутагт цагдаагийн кабон байгуулах, иргэдэд гэмт хэрэг ,зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг тасралтгүй хийж буйн үр дүн гарч байна.Гэмт хэрэгт оролцогчдын тоо өмнөх оныхоос 69 хүнээр, эрүүлжүүлэгдсэн хүний тоо 176, гэмт хэргийн улмаас бэртэж гэмтсэн хүний тоо 53 тохиолдлоор тус тус буурлаа.

Архи согтууруулах ундааны хууль бус худалдааг зогсоох, архидан согтуурахтай хийх тэмцлийг хууль журмын дагуу зохион байгуулж байна. Аймгийн ЗДТГ, Мэргэжлийн хяналтын газар, Цагдаагийн байгууллагын хамтарсан үзлэг шалгалтыг бүх сум, худалдаа эрхлэгч байгууллагыг хамруулан зохион байгуулсан.Шалгалтын явцад зөрчилтэй байсан 40 гаруй цэгийн согтууруулах ундаа худалдах, үйлчлэх тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болголоо. Хэрэг үйлдэхдээ согтуу байсан иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 59 тохиолдлоор буурсан.

7 .Хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэрийн хэрэгжилт

2009 онд аймгийн хэмжээнд Засгийн газрын 186 тогтоол, 58 хуралдааны тэмдэглэлийн нийт 337 заалтыг хяналтанд авч хэрэгжилтийг зохион байгуулж, биелэлт 85,4 хувийн үр дүнтэй гарсан.

Засгийн газрын шийдэрүүдийг хэрэгжүүлж ажиллах талаар агентлаг, сумдын удирдлагуудад 1-2 удаа зөвлөмж чиглэл хүргүүлэн, шаардлагатай тогтоол, шийдвэрийг хүргүүлэн ажилласан.

2009 оны 1 сард агентлагуудын дарга нарт болон сумдын Тамгын газрын дарга нарын семинарын үеэр тогтоол шийдвэрийн биелэлтийн дүнг танилцуулж, алдаа дутагдлыг нь сум, байгууллага тус бүр дээр ярьж ойлгуулан, цаашид анхаарах асуудлуудыг хэлж, зөвлөмж өгч , үйл ажиллагаа нь бүрэн хэрэгжиж тогтворжсон 33 тогтоолын 46 заалтыг хяналтнаас хасаж, 22 тогтоолын 33 заалтыг шинэчлэн баяжилт хийж бүх сум, байгууллагуудад хүргүүлсэн.

2009 онд 21 агентлаг, 19 сумаас Засгийн газрын 115 тогтоолын 134 заалт, 34 хуралдааны тэмдэглэлийн 42 заалт, 5 албан даалгаврын 15 заалтын биелэлтийг гаргуулж хэрэгжилтийг тооцож ажилласан.

Нийт агентлаг, сумдад Засгийн газрын Ой хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх зарим арга хэмжээний тухай. 1999 оны 55 дугаар , Ган, зуд, ус, цаг агаарын аюулаас урьдчилан сэргийлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай 2000 оны 190 дугаар тогтоол ,Сумын хөгжлийн сангийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай 2001 оны 157, Цэвэр орчин аян зохион байгуулах тухай 2001 оны 205, Өрх хүн амын орлого, зарлагын мэдээллийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай , Аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэгчдэд нэг цэгийн үйлчилгээгээр үйлчилгээ үзүүлэх тухай 2002 оны 35, Нэг сум- нэг бүтээгдэхүүн хөтөлбөр батлах тухай 2005 оны 138, Эрүүл монгол хүн үндэсний хөтөлбөр батлах тухай 2006 оны 91 , Цөм сүргийн үржлийн төв байгуулах тухай 2006 оны 172 дугаар ,Өндөржүүлсэн бэлэн байдлын зэргийг бууруулах тухай 2009 оны 356 дугаар тогтоолууд амжилттай хэрэгжиж үйл ажиллагаа нь тогтворжсон байна.

Засгийн газрын 2007 оны 63 Адууны томуу өвчний цагийн байдлын тухай, Цагаан сарын баяр тэмдэглэн өнгөрүүлэх тухай, 2009 оны 9 дугаар, цаг агаарын аюултай үзэгдлийн тухай сэрэмжлүүлэг мэдээг малчид, ард иргэдэд шуурхай хүргэж, гамшигаас урьдчилан сэргийлэх тухай 2009 оны 41 дугаар, Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тухай 2009 оны 56 дугаар, 2009 оны төсөвтөө багтан үйл ажиллагаагаа явуулж, шинэ жилийн баяр ёслолын үйл ажиллагаанд хавтгайруулан зардал гаргахгүй байх тухай, 2009 оны 68 дугаар Томуугийн А хүрээний /H1N1/ вирусын өвчлөлд жирэмсэн эхчүүдэд хууль ёсны амралтын нь өмнө 1 сарын цалинтай чөлөө олгох арга хэмжээ авах тухай зэрэг засгийн газрын хуралдаанаар өгсөн үүрэг, даалгаварууд цаг тухайдаа шуурхай хэрэгжсэн болно.

Аймгийн ЗДТГ